

odium negligentiae Judicum, sequitur quod si litis expeditio ex alia causa differatur, non sit locus dispositioni Concilii, ideo si differatur ob gravitatem, & qualitatem causae, vel partium cavitationes, ut contingit ut plurimum, tunc elapso biennio, nec Judicis negligentia notatur, nec intrat appellatio, ut per Sacram Congregationem suisse declaratum refert Fran. Loo Tbesaur. for. Eccl. p. 2. c. 1. num. 72. in fine, Barbosa de pot. Epis. alleg. 81. num. 9., in quo casu, cum negligentia non presumatur, ideo de ea debet constare, ut infra dicam.

23 In causis vero non Ecclesiasticis tempus taxatum est, in Civilibus, triennum in Criminalibus biennium, l. properandum §. si autem utraque C. de Jud., Scacc. de Jud. lib. 2. c. 2. num. 675., cui termino partes renunciare non posse prorogando jurisdictionem ultra triennium, tum quia principaliiter in favorem publicum, tum quia per legem generalem taxatum est, cui partes renunciare, aut derogare non posse, satis eruditè, Petrus Barbosa ad l. 1. art. 2. nu. 59. ff. de Jud., Antonell. de tempore leg. l. 4. c. 25. nu. 20., in quo casu, ne instantia pereat, & Judicis negligentiae imputetur, Pax Iord. var. lucubr. vol. 3. lib. 13. tit. 5. n. 17., notat remedium, scilicet, quod urgente termino instantiae causae, nec judici constat sufficienter de meritis in jure, vel in facto, notarium causae accersere debet, & in ejus manibus jurare, quod sibi non liquet de justitia causae, deinde sententiam ferre, per quam absolvat reum ab observatione Judicis, expressa dicta causa, quod sibi non liquet de meritis causae, servando utriusque parti integra jura in alio iudicio.

24 Si vero in jure, aut Statuto, non sit tempus aliquod determinatum, tunc Judex debet procedere, quamprimum potest, alias dicitur negligens ad tradita per Amed. Par. de Puteo locis allegatis per Farinac. prax. crim. q. 111. num. 433.

25 Quod autem diximus partes renunciare non posse termino causa; Non valet in causis Ecclesiasticis in foro Episcopal, tractatis, si Judex negligat expedire causam infra biennium adhuc post elapsum terminum, si partes procedant, valent acta processus, quia de jure Canonico instantia est perpetua, c. Venerabilis de Iudiciis, Scacc. de Jud.

lib. 2. c. 2. num. 687., ut per c. 20. Trid. sess. 24. Canones de perpetuitate instantiae non abrogantur, ita biennum in eo c. 20. non instantiae, sed cause praesigunt, juxta allata per Barbosa in adnot. add. c. 20. Trid. sess. 24. nu. 11. Conceditur ergo in eo c. 20. solum facultas partibus elapso biennio ob negligentiam Judicis, non finita causa, ut possint appellare. Scacc. de Jud. lib. 1. c. 66. num. 12. Quapropter ob negligentiam Episcopi, jurisdictione devolvitur ad Archiepiscopum, c. cum simus 9. q. 2., c. 1. §. notoria de cens. in 6., Felin. in e. pastoralis num. 6. de off. ordin. Genuens. in prax. Archiep. Neapol. c. 88. num. 3. V. quarto per negligentiam Episcopi, Barbosa in c. Pastoralis 11. num. 8. de off. ordin. & depo. Episcopi p. 1. tit. 4. n. 19., & alleg. 126. per totum, quod tamen intelligas juxta ea quæ notavimus par. 1. art. 15., ubi de supplenda negligentia Prælat. Quæ diximus de Judice differente expeditionem causæ incurtere negligentiae notam & devolvi causam ad Archiepiscopum.

28 Limita primo, si pars non deduxerit causam ad terminos sententiae, quia parte deficiente, Judex non sit negligens, tunc enim non stat per Judicem, sed per partem, quæ non complevit, nec solicitavit processum, c. inter quatuor in fin. de major., & obed., & quia Ius non subvenit dormientibus, aut negligentibus, l. non enim negligentibus ff. ex quibus causis maj. 25. ann., l. si pupillis in fine ff. de iis, que in fraudem creditor. sunt, Paris de Synd. V. negligentia num. 2. 3. 4.

29 Limita secundo, si dilatio causaretur ob multitudinem causarum, quia tunc justa habet excusationis causam, ut dixi supra.

30 Limita tertio, si non constaret sufficienter in actis de justitia causæ, ut supra patitur dictum est.

31 Limita quartio, si Judex non fuerit interpellatus, id est in Trid. sess. 24. c. 20., dicitur quod legati, aut Nuntii non audeant se interponere in causis Ecclesiasticis, nisi Episcopo prius requisito, quia eo requisito, & negligente, tunc poterunt procedere, tū etiā quia parte prima latius probavimus ad constituendum quem in mora, & negligentia, ubi dies non est certa, & determinate apposita, semper requiritur interpellatio, tum etiam quia dictum est supra, quod volentibus etiam elapso biennio acta

valent

Pars Secunda. Artic. XXII.

valent, ut igitur constet de voluntate partium debent judicem interpellare.

32 Ratio est quia non presumitur stare per Judicem, nisi fiat sibi protestatio, alioquin pro Judice presumitur l. 2. c. de off. Civil. Jud. Bald. in l. pacta justissima C. de pactis; Gramat. Conf. crim. 54. num. 3. 7., ubi num. 4., quod agere contra Judicem de negligentia, dicitur scrupulosa inquisitio, & sic debet apparere, quod fuerit requisitus, & neglexerit justitiam facere, ut notat Archib. in c. 1. de jur. jur., & Bartol. in l. damni §. Sabini ff. de damno infect. num. 8. in fine, & num. 9., Trulencb. summa tom. 2. in exposit. decalogi lib. 7. c. 12. dub. 3. num. 16. in fin. Pax jord. var. lucubr. vol. 3. tit. 5. de off. Jud. num. 35. 36., & tangit Vantius de nullit ex defect. Iurisd. ordin. nu. 116.

33 Limita quinto, nisi hæc requisitio judiciale fieret, & Judice pro tribunali sedente ut est tex. expressus in l. dies cautioni 4. §. hoc autem Iuditium ff. de damno infecto, Farinac. prax. crim. q. 111. num. 429.

34 Immo quando in jure non est praefixus terminus ad aliquid agendum, debet per Superiorum ei statui tempus, intra quod causam expediatur, & sic debet ei assignari terminus, quo elapso, tunc de negligentia convincitur. Barbosa de potest. Epis. p. 1. tit. 4. nu. 19., Lambertin. de jur. patron. lib. 1. p. 2. art. 20. num. 17. fol. 284., quod tamen limita primo in causis, in quibus tempus à jure est praefixum. Abb. in c. n. 8. 12. de concess. præb. limita secundo quando superior, qui habet supplere negligentiam Judicis, habeat intentionem fundatam, quo ad Jurisdictionem super personam ad se configuerent, ut esset Legatus in sua Provintia, Episcopus in sua Diœcesi; quia tunc poterit, vel terminum praesigere, vel actum explicare, quia pluribus modis convincitur Judex de negligentia, id est non solum per praefinitionem termini, sed per multiplices instantias, & interpellationes, Serapbin. decis. 455. num. 5., Ubi vero non habeat intentionem fundatam, ut Archiepiscopus in Diœcesibus suffraganeorum, de quo loquitur Barbosa, & alii per eum allegati, tunc Superior aditus debet praesigere terminum, ut dixi, quia tunc difficultus jurisdictione devolvitur, cum non revertatur ad pristinum statum, Lambert. de Iure Patro. lib. 1. p. 2. q. 1. art. 20. num. 22., Quaranta Summa Bullar. Vers.

Archiepiscopi num. 21. ante medium, aliisque plures allegati per Barbosam ad Trid. sess. 24., c. 20. num. 15. 16., Trulencb. summa tom. 2. lib. 7. c. 13. dub. 3 num. 16.

35 Limita sexto, in casu quo contumax quis effet in obediendo legi, aut decreto, aut precepto Judicis, quia potest Judex denegare ei audiencem, donec obediat; arg. in c. ex litteris de confit., notat Carlegal. lib. 1. tit. 1. d. 2. q. 1. sub num. 22., & tit. 3. d. 3. nu. 30.

Sed non levis difficultas est, quot interpellationes, & requisitiones requirantur, ut Judex dicatur negligens, an scilicet una sufficiat interpellatio, vel plures requirantur.

36 In qua difficultate Gramatic. voto 31. num. 13., & post eum Barbosa de potest. Episcopi alleg. 31., num. 9. ad finem, dicit plures requiri interpellationes, in actis per partes factas, ut constet non stare per ipsas, sed per Judicem, immo consulit, ut dictæ protestationes fiant instantanter, & instantissime, immo tres requiri interpellationes, & protestationes, latè pluribus hinc inde allegatis, firmat Aloys Ricc. decis. Archi. Neapol. p. 4. decis. 120. num. 6., & seqq., eo quia pars debet summa ope nitit, ut intra tempus debitum causa terminetur, juxta tex. in l. fin. S. illud C. de tempor. & repar. appell., ut ergo verificetur, quod summa ope nitatur, debet plures Judicem requirere, tum etiam, quia eadem l. dicitur debere evidentissime constare per partem non stetisse, non poterit autem evidentissime constare, nisi plures, & plures partes requirant instantanter, instantius, in tantissime Judicem, & sic per trinam interpellationem Judicem constitui in mora, & negligentia; Serapbin. decis. 455. num. 4., Gail. lib. 1. præt. observat. obseruat. 28. num. 5.

37 Huic sententiae favet tex. in c. 1. de supplenda neglig. præl., ubi dicitur, quod si Episcopus tertio cum humilitate requisitus Abbatibus benedicere negligat, atamen Abbas benedicere poterit Monachos, & c. Administratores, ibi post secundam, & tertiam admonitionem negligere inventi fuerint 23. q. 5., Federic. Imp. in Autb. statutus C. de Episc., & cleric., ibi, tertio requisitus, cui etiam concordat tex. in c. si quis erga Episcopum, vel Autores Ecclesie quamlibet querellam justam se habere crediderit, non prius

pius primates, aut alios Judices adeat, quam ipsos, à quibus se lassum existimat, conveniat non semel, sed sepissimè, ubi glos. ly sepissimè, idest ter., & facit tex. in l. si convenerit ff. de pignor. actioni, & subscribunt Osach. decif. Pademont. 12. num. 6. 7., Felin. in c. proposuisti V. limita etiam, de fato compet. 38. Præterea istæ interpellationes, & requisições, non simul eadem die, quasi una pro pluribus, sed distinctis, & successivis temporibus sunt facienda, alioquin pro unica haberentur, Ancharan. in c. Statutum num. 1. de suppl. neglig. Prael.

39 Limita hoc dictum Ancharan in casu quo quis petit Apostolos, in quo casu sufficit, quod simul unico contextu per appellatem instanter, ac sepius postulentur, Clem. quamvis rigor de appellat, ibi enim specialiter aequitas servetur, relaxato juris ribolore.

40 Limitant etiam dictum, si Iudex in prima requisitione denegaret expressè justitiā orfacere, quo casu, illa unica requisitio sufficit Ancharan. d.c. Statutum num. 1.

41 Faciet, & Statutum Ferrariae lib. 2. rub. 63., virtute cuius, instantia perit culpa Judicis postquam pars tenet tunc pro causa expeditione, ex quibus sequitur, quod tunc tantum appellatur à denegata Justitia, quando processit tria requisitio congruis locis, & tempore facta, & Iudex omittat facere justitiam, Scaccia de Appellat. q. 17. nu. 46. Io. And. in c. delicto 63. de Appellat.

42 Alteram verò sententiam, scilicet quod una sufficiat interpellatio, seu petitio, ad hoc; ut non per partem, sed per Judicis negligentiam stetisse dicatur, & devolvatur iurisdictio, tenerunt Paris. in tract. de Synd. in Vers. dicit constitutio Regni Siciliae fol. mibi 143. num. 3. ab fin., & Bartol., Ludovic., Roman., & Immola per tex. in l. Titia Seio 83. §. Usuras ff. de leg. 2., & favet tex. in Clem. quamvis rigor de appellat, ubi quod, sepe quidem instantum est, ac unico contextu, at quæ unico contextu sunt pro uno actu habentur, & plurificantur nisi verba, ut notat glos. in c. Lotarius in Vers. Appellavit 31. quæst. 2., & Zaharella in dicta clem. quamvis rigor. num. 3.

43 Solutio tamen hujus difficultatis, non una regula compendiosè dari potest, eo quia diversæ sunt juris dispositiones ad casuum

diversitatem, & idē videnda sunt, quæ distincte limitando, seu adnotando fallentias regulæ dixi p. 1., quæ hic non repeto. 44 Dicta usquemodo, scilicet Judicem, non condemnari de negligentia, nisi elapso tempore sibi in jure constituto biennii, vel triennii, & nisi præcessent interpellationes modo supradicto; intelligenda sunt per respectum ad forum externum, nam quoad forum conscientiae quotiescunque per Judicem stat, semper Iudex incurrit negligentie culpam; Quare si primo anno causa sit sufficienter instructa, & per solum Iudicem stet, quin expediatur, Iudex peccat, & quidem graviter, juxta gravitatem cause, quia tempus in jure determinatum est, ad cogendum Iudicem, & ad constituendum illum in mora in foro externo, in conscientia ergo tenetur statim ac causa, est instructa, c. finam litibus, de dolo, & contum. c. jurantium de sent., & rejud.

45 Altera non levis difficultas est, an Iudex teneatur supplere, tam de jure, quam de facto, alioquin non supplendo negligentie notam incurrat. Et videtur dicendum, non teneri, cum quia tenetur solum judicare secundum allegata, & probata, l. illicitas & veritas ff. de off. presid., & est communis sententia, tam juristarum, quam Theologorum, ut vide ri potest Bald. in prælud. decretal., Felin. in c. pastoralis §., quia verò num. 23. de off. delegati, speculator lib. 2. p. 2. tit. de sent. §. 1. num. 1., Roderic. Suarez. concl. crim. 98., Lessius de Juf., & Jur. lib. 2. c. 28. dub. 10., unde si pars non allegat, vel non probet, debet sibi imputare, & non Iudici.

46 Tum quia non supplendo, non dicitur denegare justitiam, sed non juuare, aliud autem est, denegare justitiam, sed non juuare, l. Iustitia ff. de juf., & Iure.

47 Tum quia Iudex non impertitur officium suum non petenti, l. 4. & hoc autem iudicium, ubi latè Bartol. ff. de danno infecto, si autem Iudex teneretur supplere, imperitetur officium suum non petenti; idest ultra petita, Vivius com. opin. 418. num. 1., Villalob. in com. opin. littera A. nu. 108., Ideoque Iudex non potest supplere non requisitus, Magon. decif. lucen. 99. num. 10., Leon. decif. Ferrar. 36. nu. 4., Farinac. fragm. crim. p. 2. littera I. in Vers. Iudex. num. 348., alioquin faveret parti, & ficeret litera sua

Budeus

Budeus in l. fin. ff. de edito, & supplendo posset recusari, ut suspectus, Cravet. conf. 134. n. 1., Scacc. de jud. lib. 2. c. 7. nu. 34. 52 Regula tamen plures patitur fallentias, quas affert Ancharan. in c. bone mem. il p. de postul. prælat., Bartol. in l. 4. & hoc autem iudicium ff. de damn. infecto, & in l. 1. C. ut quæ sunt adv. ibique Bald. Paul. de Castro, Salicet., & trigintaquaque, fallentias describit, Bartol., Soccim. in collectanea reg. juris in Vers. Iudex petitus reg. 23., Aloys. Ricrius collect. decif. p. 4. collect. 1019., Farinac. repert. Judiciali q. 76., Pax. Jordan. divers. elucubr. tom. 3. tit. de off. Iudic. num. 37., & seqq., Speculator lib. 2. partula 2. de disput., & allegat. ad vocat. §. 6. num. 5., & seqq., Carleval. de Jud. lib. 1. tit. 2. d. 4. num. 24., & seqq., apud quos videoas, & exactè noveris, quando Iudex non supplendo defacto, negligens sit; ego enim eorum dicta in casum non transcribenda putavi, & solum principaliores aliquas fallentias referam, ne videar materialiam sicco vestigio transiisse. 53 Fallit primò, favore publicæ utilitatis, l. congruit ff. de officio presid., quia semper, ubi agitur de utilitate publica, Iudex tenetur supplere facto, de quod latè plura dicit Bartol. in d. l. 4. & hoc autem iudicium ff. de danno infecto Jordan. supranum. 37., Ancharan. in c. bone nu. 1. de postul. prælat., Farinac. fragm. crim. p. 2. Vers. Iudex num. 345. 54 Fallit secundò, in causa pia, de qua est, tex. in l. ne quicquam §. ultim. vers. plerisque ff. de off. proconsul., Tiraquel. de privil. causæ pia, privil. 152., sic favore Ecclesiæ, Farinac. fragm. criminal. p. 2. Vers. Iudex num. 357., & 364., Leon. decif. Ferrar. 36. num. 5. 55 Fallit tertio, in causis matrimonialibus, & beneficialibus, Sanchez. de Matrim. lib. 7. d. 113. num. 24., ut si probabilis conjectura sit quod consanguinei, vel affines in gradu prohibito, contrahant, potest, & debet Iudex ex officio impedire, ne contrahant. Matrimonium, c. cum si inhibito de cland. desp., Farinac. fragm. crim. p. 2. Vers. Iudex num. 354. 56 Fallit quartò, ubi urget animarum periculum c. ad nostram de Jure Juran., Ancharan. in c. bone mem. il 1. de postul. prælat., Sanchez. supra num. 27., Rodolphin. in sua praxi judiciar. p. 3. c. 1. num. 82., Specul. lib. 2. partic. 2. tit. de disput., & allegat. adv. num. 6. in fine, qua propter in electione Pastoris, seu in confirmatione electi, confirmator multa

Qq